

Piața serviciilor de reparație

Sinteză analitică pentru fundamentarea politicilor
de circularitate

CUPRINS

Introducere	3
Metodologie și surse de date	4
Cadrul conceptual: ce înseamnă „Reparație” în economia circulară	9
Contextul politic și normativ relevant pentru Moldova	12
Piața serviciilor de reparații din Moldova.....	17
Maparea sectorială a reparațiilor în Moldova.....	19
Experiența internațională	21
Concluzii și recomandări.....	22
Surse	27

Introducere

Reparația reprezintă una dintre cele mai accesibile și eficiente strategii ale economiei circulare. Prin menținerea produselor în uz pentru o perioadă mai lungă, aceasta contribuie la reducerea consumului de resurse, prevenirea generării deșeurilor și diminuarea costurilor pentru consumatori și întreprinderi.

În Republica Moldova, serviciile de reparație sunt prezente într-o gamă largă de activități economice, de la service-uri auto și ateliere de reparații pentru echipamente electrice și electronice până la croitorii, cizmării, ateliere de mobilier și servicii de întreținere a utilajelor agricole. Cu toate acestea, sectorul rămâne insuficient analizat și este rareori abordat în politicile publice dedicate economiei circulare.

Una dintre principalele dificultăți constă în faptul că activitățile de reparație sunt dispersate în numeroase coduri CAEM și sunt adesea combinate cu activități de comerț, întreținere sau prestări de servicii. În plus, o parte importantă a pieței funcționează în zona microîntreprinderilor și a activităților independente, ceea ce face dificilă evaluarea dimensiunii reale a sectorului.

În contextul implementării Programului național de promovare a economiei verzi și circulare 2024–2028 și al alinierii la politicile europene privind durabilitatea produselor și dreptul la reparație, devine necesară o analiză mai aprofundată a pieței serviciilor de reparație din Republica Moldova.

În acest context, studiul are ca scop cartografierea pieței serviciilor de reparație din Republica Moldova, identificarea sectoarelor și actorilor relevanți, estimarea dimensiunii economice a activităților reflectate în statisticile oficiale și formularea unor intervenții capabile să transforme reparația dintr-o practică dispersată într-un pilon al economiei circulare, al dezvoltării locale și al prevenirii generării deșeurilor.

Analiza se bazează pe o combinație de surse statistice și administrative, inclusiv coduri CAEM, informații privind patentele de întreprinzător, date ale Biroului Național de Statistică referitoare la cifra de afaceri și ocuparea forței de muncă, documente normative naționale, precum și exemple și bune practici internaționale.

Rezultatele studiului urmăresc să contribuie la fundamentarea politicilor publice și a măsurilor de sprijin necesare consolidării sectorului reparațiilor, valorificării potențialului său economic și social și creșterii contribuției acestuia la tranziția Republicii Moldova către o economie circulară.

Studiul a fost realizat de Centrul de Instruire și Consultanță E-Circular cu sprijinul Guvernului Elveției. Conținutul acestui Studiu nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorului.

Metodologie și surse de date

Analiza pieței serviciilor de reparație din Republica Moldova se bazează pe o metodologie mixtă, care combină analiza statistică, examinarea cadrului normativ, analiza documentară și comparațiile cu experiențe și practici internaționale relevante. Această abordare a fost necesară deoarece activitățile de reparație nu sunt reflectate ca un sector economic distinct în statisticile oficiale, fiind dispersate în mai multe coduri CAEM, forme de organizare economică și categorii de servicii.

Pentru a surprinde cât mai corect dimensiunea și structura pieței, studiul nu se limitează la activitățile în care reparația reprezintă funcția economică principală, ci include și activități conexe care contribuie la menținerea produselor în uz. Printre acestea se numără anumite servicii locale de reparație, activități desfășurate de microîntreprinderi și persoane fizice, precum și alte servicii care, deși nu sunt întotdeauna evidențiate distinct în statisticile oficiale, joacă un rol important în ecosistemul reparațiilor din Republica Moldova.

Metodologia studiului a inclus:

- delimitarea conceptului de reparație și a relației acestuia cu alte strategii circulare, precum reutilizarea, recondiționarea, remanufacturarea și reciclarea;
- identificarea activităților economice relevante pe baza clasificării CAEM și a altor categorii administrative utilizate în Republica Moldova;
- colectarea și analiza datelor disponibile din surse oficiale, în special ale Biroului Național de Statistică și ale Serviciului Fiscal de Stat;
- examinarea cadrului normativ și a experiențelor internaționale relevante pentru dezvoltarea sectorului;
- corelarea și validarea informațiilor din surse multiple pentru formularea concluziilor și recomandărilor.

Pentru asigurarea unei abordări coerente din perspectiva economiei circulare, studiul utilizează concepte și definiții preluate din literatura de specialitate și din standardele internaționale relevante, inclusiv familia de standarde ISO 59000 privind economia circulară. Aceste referințe sunt utilizate pentru delimitarea noțiunilor analizate și pentru încadrarea activităților de reparație în contextul mai larg al strategiilor de menținere a valorii produselor și resurselor în economie.

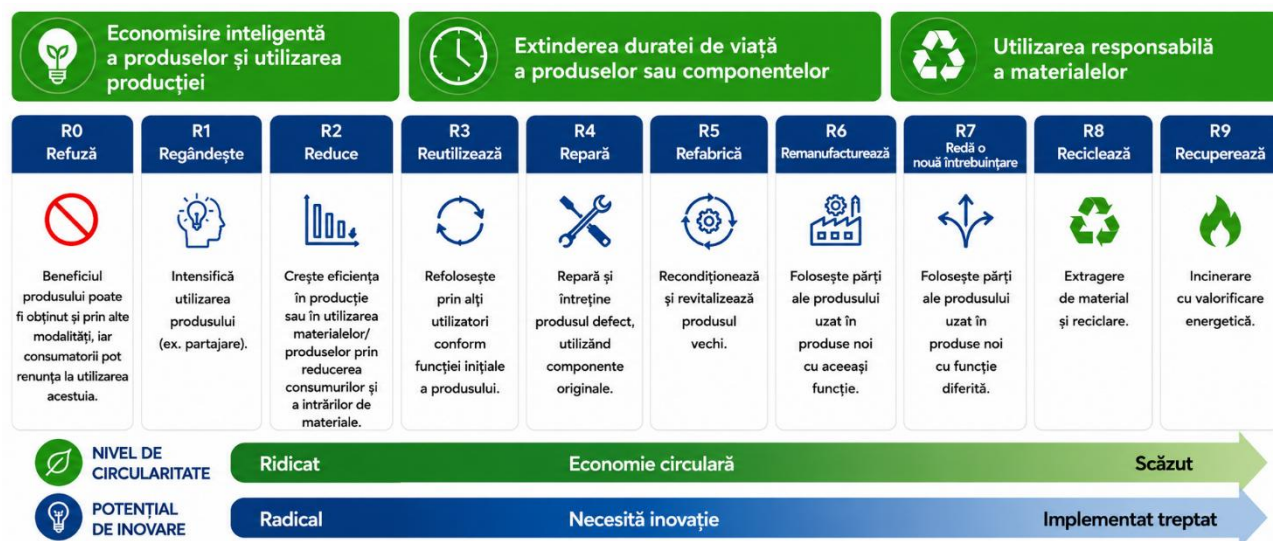

Figura 1. Poziționarea reparației în cadrul strategiilor circulare de tip R
Sursa: Potting et al. (2017) și Kirchherr et al. (2017), imagine furnizată de utilizator.

Tabelul 1. Delimitarea operațională a activităților relevante pentru raport

Activitate	Definiție operațională utilizată în raport	Tratament în raport
Reparație	Intervenție asupra unui produs defect sau deteriorat pentru a-i restabili funcția inițială.	Inclusă în nucleul analitic al raportului.
Reutilizare	Folosirea din nou a unui produs care este încă funcțional, fără o intervenție tehnică majoră.	Analizată ca activitate conexă și ca termen de comparație.
Refurbish / recondiționare	Aducerea unui produs la o stare bună de utilizare prin curățare, testare, înlocuire de componente și actualizare.	Inclusă contextual, în special pentru IT și electronice.
Remanufacturing / refabricare	Refacerea industrială a unui produs sau a unor componente la o stare apropiată de cea a unui produs nou.	Analizată ca activitate distinctă, cu rol mai ales în sectoarele tehnice și industriale.
Reciclare	Procesarea materialelor pentru obținerea de materii prime sau materiale secundare.	Nu este inclusă în piața reparațiilor; este utilizată doar ca reper de circularitate.

Sursa: elaborare proprie, adaptare după ISO 59010:2024 și literatura de economie circulară.

Clasificarea activităților economice relevante

Baza principală pentru identificarea activităților economice relevante este Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM-2), armonizat cu NACE Rev.2. Studiul folosește această clasificare pentru a construi un „nucleu statistic” al sectorului de reparații, adică totalitatea claselor în care reparația apare explicit în denumirea și conținutul activității economice.

În practică, acest nucleu este completat cu activități identificate prin alte surse administrative, în special prin datele Serviciului Fiscal de Stat privind patentele de întreprinzător. Această completare este importantă pentru Moldova, unde o parte relevantă a serviciilor de reparații, mai ales în textile, încălțăminte, tehnică de uz casnic și servicii locale este prestată de ateliere mici și de persoane fizice, care nu sunt întotdeauna vizibile în statistica clasică a întreprinderilor.

Tabelul 2. Coduri CAEM utilizate pentru nucleul statistic al pieței de reparații

Cod CAEM	Denumirea activității	Rol în analiză
3311	Repararea articolelor fabricate din metal	Relevant pentru reparații tehnice și industriale.
3312	Repararea mașinilor	Relevant pentru utilaje și echipamente productive.
3313	Repararea echipamentelor electronice și optice	Relevant pentru echipamente tehnice specializate.
3314	Repararea echipamentelor electrice	Relevant pentru reparații electrice și industriale.
3315–3317	Repararea și întreținerea navelor, aeronavelor și altor echipamente de transport	Segment tehnic specializat; inclus pentru delimitarea completă a sectorului.
3319	Repararea altor echipamente	Acoperă echipamente diverse, inclusiv unele utilaje.
4520	Întreținerea și repararea autovehiculelor	Componentă majoră a pieței de reparații din Moldova.
4540	Vânzarea, întreținerea și repararea motocicletelor și a pieselor aferente	Relevant pentru mobilitate ușoară și service specializat.
9511	Repararea calculatoarelor și a echipamentelor periferice	Relevant pentru IT și electronice de birou.
9512	Repararea echipamentelor de comunicații	Relevant pentru telefoane și echipamente de comunicații.
9521	Repararea aparatelor electronice de uz casnic	Relevant pentru televizoare, audio-video și alte electronice de consum.
9522	Repararea dispozitivelor de uz gospodăresc și a echipamentelor pentru casă și grădină	Relevant pentru electrocasnice și echipamente gospodărești.
9523	Repararea încălțămintei și a articolelor din piele	Relevant pentru servicii tradiționale și de proximitate.
9524	Repararea mobilei și a furniturilor casnice	Relevant pentru mobilier și recondiționare ușoară.
9525	Repararea ceasurilor și a bijuteriilor	Segment mic, dar distinct, de reparații specializate.
9529	Repararea altor articole de uz personal și gospodăresc n.c.a.	Acoperă un grup eterogen de reparații personale și casnice.

Sursa: elaborare proprie pe baza CAEM-2.

Pe lângă codurile CAEM, studiul utilizează și categoriile fiscale asociate patentei de întreprinzător, deoarece acestea oferă o imagine importantă asupra segmentului de micro-servicii și activități independente. Aceste date nu sunt perfect comparabile cu datele despre întreprinderi, dar sunt esențiale pentru înțelegerea structurii reale a pieței, în special în localități mici și în servicii de proximitate.

Tabelul 3. Activități relevante din datele SFS privind patentele de întreprinzător

Cod patentă	Denumire scurtă	Relevanță pentru raport
2.9	Cusut, tricotare și reparația îmbrăcăminte	Important pentru reparații textile și servicii locale.
2.10	Confecționarea și reparația încălțămintei	Important pentru cizmării și ateliere mici.
2.19	Vulcanizarea camerelor și anvelopelor în ateliere	Relevant pentru reparații auto de proximitate.
2.20	Repararea locuințelor	Relevant pentru servicii locale de reparații casnice.
2.22	Ajustarea și reparația mobilei	Relevant pentru mobilier și tâmplărie mică.

Cod patentă	Denumire scurtă	Relevanță pentru raport
2.23	Reparația tehnicii de uz casnic, instrumentelor și mecanismelor, ceasurilor	Relevant pentru electrocasnice și bunuri gospodărești.
2.24	Reparația cuptoarelor cu microunde și a altor aparate electrice de încălzit	Sub-segment specializat de reparații casnice.
2.25	Reparația aparatelor tele, audio și video de uz casnic	Relevant pentru electronice de consum.
2.26	Reparația aparatelor fotografice și a instrumentelor optice	Segment de nișă, dar distinct.
2.27	Reparația și acordarea instrumentelor muzicale	Segment artizanal / cultural specializat.

Sursa: elaborare proprie pe baza datelor Serviciului Fiscal de Stat.

Pentru fiecare grup de activități, studiul tratează datele disponibile ca surse complementare, nu ca surse perfect substituibile. În consecință, baza de date a analizei este construită prin triangulare, după cum se arată în tabelul următor.

Tabelul 4. Sursele de date utilizate în raport

Sursă	Ce oferă	Puncte forte	Limitări / observații
BNS – agenți economici pe coduri CAEM	Numărul entităților economice active pe coduri de reparații (2022–2024).	Sursă oficială, comparabilă și utilă pentru nucleul formal al pieței.	Nu surprinde activitățile informale și nici reparațiile ca activitate secundară.
CAEM-2	Clasificarea oficială a activităților economice relevante.	Permite delimitarea coerentă a universului statistic al reparațiilor.	Unele activități de frontieră nu apar distinct ca „reparații”.
SFS – patente de întreprinzător	Numărul activităților independente / de proximitate relevante pentru reparații.	Foarte util pentru micro-servicii, textile, încălțăminte, electrocasnice și servicii locale.	Unele categorii combină producția, repararea și comercializarea; comparabilitatea cu datele despre companii este limitată.
Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, Programul național privind economia verde și circulară 2024–2028, Directiva UE privind dreptul la reparație	Context normativ și strategic.	Permite poziționarea reparației în politicile de prevenire a deșeurilor și de economie circulară.	Nu oferă direct date statistice de piață.
Studii internaționale (JRC 2019, EEA 2022, Ireland EPA 2025, Franța – indice de reparabilitate)	Repere conceptuale și metodologice, exemple de politici și indicatori.	Ajută la comparații și la construirea unui cadru de analiză compatibil cu tendințele europene.	Necesită adaptare la realitățile și datele disponibile din Moldova.
ISO 59010:2024 și familia ISO 59000	Vocabular și logică de economie circulară.	Ajută la definirea coerentă a reparației și a acțiunilor conexe.	Nu este o sursă statistică; utilizarea este conceptuală și metodologică.

Principala limitare metodologică a studiului este faptul că reparația nu este observată integral printr-un singur instrument statistic. O parte a activităților este vizibilă în CAEM, o altă parte apare în date administrative separate, iar o parte rămâne în afara statisticii formale, de exemplu în ateliere mici, servicii nedeclarate, reparații realizate ocazional sau activități desfășurate în gospodării.

Acest lucru are câteva consecințe directe pentru interpretarea rezultatelor. În primul rând, datele despre entități active după CAEM surprind în principal întreprinderile formale care raportează financiar, dar nu surprind complet reparația ca activitate secundară în interiorul altor afaceri, cum ar fi comerțul cu piese, magazinele de electronice care oferă service, unele ateliere de producție sau prestatorii independenți. În al doilea rând, datele privind patentele surprind mai bine segmentul de proximitate, însă nu sunt perfect comparabile cu statisticile despre companii și pot include activități mixte de exemplu confecționare și reparație, cusut și comercializare sau servicii generale pentru locuințe.

Pe lângă aceste limitări structurale, studiul identifică și următoarele constrângeri metodologice:

- diferența dintre reparație și mentenanță nu este întotdeauna separabilă în datele administrative și în practicile de piață;
- unele sectoare în special auto, echipamente industriale și utilaje agricole combină service, întreținere, piese de schimb și reparații într-un singur model de afaceri;
- nu există o serie statistică unică care să măsoare direct valoarea adăugată, cifra de afaceri și ocuparea pentru întreaga „economie a reparațiilor” din Moldova;
- activitățile informale și semi-formale sunt probabil subestimate, deși în practică ele joacă un rol important în accesul gospodăriilor la servicii de reparație;
- comparațiile internaționale sunt utile pentru orientare, dar trebuie interpretate cu precauție, deoarece structura pieței și disponibilitatea datelor diferă între țări.

Pentru a reduce efectul acestor limitări, studiul aplică principiul triangulării: nicio sursă nu este tratată ca suficientă în sine, iar concluziile sunt formulate numai după compararea informațiilor provenite din mai multe surse. În consecință, estimările și mapările din capitolele următoare trebuie citite ca estimări fundamentate și prudente ale pieței reparațiilor, nu ca un recensământ exhaustiv al tuturor activităților de reparație din Republica Moldova.

Cadrul conceptual: ce înseamnă „Reparație” în economia circulară

Reparația reprezintă ansamblul acțiunilor prin care un produs defect, deteriorat sau uzat este readus la o stare în care își poate îndeplini funcția inițială sau scopul pentru care a fost conceput. Definiția se aplică atât produselor aflate încă în posesia utilizatorului, cât și produselor care pot reveni în circuit prin intervenții tehnice, cu condiția ca intervenția principală să urmărească păstrarea funcției produsului, nu transformarea lui într-un produs fundamental diferit.

Această delimitare este importantă pentru datele statistice și pentru politicile publice. În literatura de specialitate și în practica economică sunt utilizate mai multe concepte apropiate cum ar fi reparație, întreținere, recondiționare și remanufacturare, care descriu intervenții diferite asupra produselor și generează efecte distincte din perspectiva economiei circulare. Reformația propriu-zisă este, de regulă, o intervenție punctuală asupra unei defecțiuni, mentenanța previne defectarea; reutilizarea prelungește folosirea unui produs încă funcțional, recondiționarea presupune readucerea mai la o stare de utilizare acceptabilă, iar remanufacturarea are caracter mai industrial și poate duce la un produs sau o componentă cu o durată de viață nouă ori cu specificații modificate.

În dreptul deșeurilor, o distincție esențială este cea dintre reformația realizată înainte ca produsul să devină deșeu și pregătirea pentru reutilizare, care se aplică produselor sau componentelor devenite deșeuri și care pot fi verificate, curățate ori reparate pentru a fi reutilizate. Pentru acest raport, ambele situații sunt relevante, dar nucleul pieței de reformației este format de serviciile care evită transformarea produsului în deșeu.

În ierarhia strategiilor circulare, reformația se află în zona intervențiilor care mențin produsul sau componentele lui în uz. Aceasta este o poziție importantă, deoarece produsul reparat păstrează o parte mare din valoarea deja încorporată în el: materiale, energie, muncă, proiectare, logistică și capital. Din acest motiv, reformația este de obicei mai aproape de prevenirea deșeurilor decât de reciclare, chiar dacă reciclarea rămâne necesară pentru produsele care nu mai pot fi utilizate sau reparate în condiții rezonabile.

Modelul circular nu urmărește doar „închiderea buclei” prin reciclare, ci și încetinirea, scurtarea și menținerea buclelor de utilizare. Reformația contribuie în special la încetinirea buclelor, deoarece prelungește perioada în care produsul este folosit înainte de a fi înlocuit. În cazul produselor tehnice, cum sunt telefoanele, calculatoarele, electrocasnicele, utilajele sau automobilele, această prelungire poate reduce cererea de produse noi și poate diminua presiunea asupra importurilor de materiale, piese și produse.

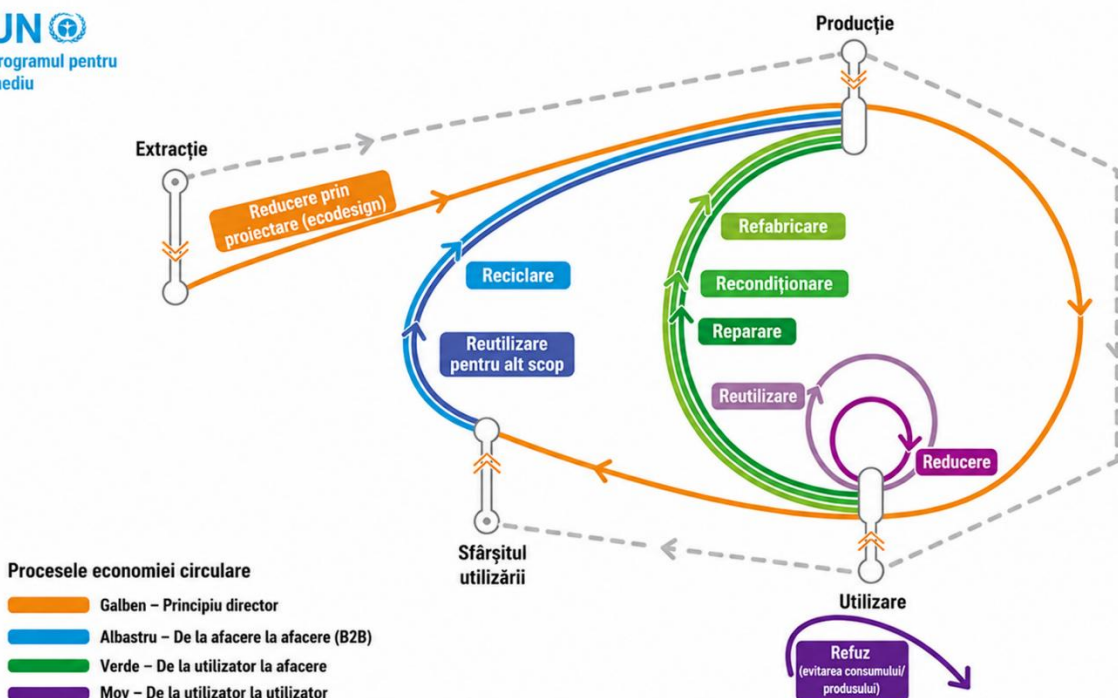

Figura 2. Buclele economiei circulare și locul reparației în păstrarea valorii

Sursa: UNEP Circular Economy Platform

Pentru Republica Moldova, această logică are o relevanță practică. Economia națională importă o parte importantă din bunurile de folosință îndelungată, iar reparația poate crește valoarea extrasă din aceste bunuri după intrarea lor pe piața locală. În loc ca valoarea să se piardă rapid prin înlocuire și cu generare de deșeuri, o parte din valoare rămâne în economia locală sub formă de servicii, piese, competențe tehnice și locuri de muncă.

Prin urmare, reparația poate fi privită ca o strategie circulară cu trei efecte cumulative:

- **efect de mediu:** reduce riscul de eliminare prematură și amână intrarea produselor în fluxurile de deșeuri;
- **efect economic:** păstrează o parte din valoarea produsului pe piața locală prin servicii de reparație, piese și activități conexe;
- **efect social:** menține accesul gospodăriilor și întreprinderilor la bunuri funcționale, chiar atunci când achiziția unui produs nou este costisitoare.

În Moldova, piața serviciilor de reparații are o componentă locală foarte puternică. Serviciile de reparație se bazează pe încredere, proximitate, recomandări informale și capacitatea reparatorului de a găsi rapid o soluție tehnică. Pentru consumator, decizia de reparare depinde nu doar de preț, ci și de timpul de așteptare, garanția intervenției, reputația atelierului, disponibilitatea pieselor și claritatea informațiilor. Pentru întreprinderi, reparația este legată de continuitatea operațională: oprirea unui utilaj, a unui automobil sau a unui echipament IT poate genera costuri mai mari decât reparația propriu-zisă.

Competențele sunt elementul central al sectorului. Reparația cere cunoștințe tehnice, instrumente specializate, experiență practică și capacitate de diagnosticare. În sectoare precum electronicele, electrocasnicele, autovehiculele sau utilajele agricole, competențele devin tot mai complexe din cauza digitalizării produselor, a componentelor electronice, a software-ului și a sistemelor integrate. În sectoare precum textilele, încălțămintea sau mobilierul, competențele tradiționale rămân esențiale, dar sunt expuse riscului de diminuare dacă nu sunt susținute prin formare, antreprenoriat local și cerere constantă.

Tabelul 5. Actorii principali ai economiei reparației

Actor	Rol în ecosistemul reparației	Observații pentru Moldova
Service-uri autorizate	Asigură reparații în garanție și post-garanție pentru produse sau mărci specifice.	Importante pentru auto, electronice și electrocasnice, dar pot avea costuri mai ridicate și acoperire teritorială limitată.
Ateliere independente și microîntreprinderi	Oferă reparații rapide și flexibile pentru o gamă largă de produse.	Segment central pentru accesibilitate, mai ales în centre urbane și localități raionale.
Persoane fizice și meșteri locali	Acoperă servicii de proximitate, inclusiv textile, încălțămintea, mobilier, locuințe și bunuri casnice.	Important pentru localități mici și pentru sectorul informal sau semi-formal.
Comercianți, importatori și furnizori de piese	Pun la dispoziție piese, accesorii, consumabile și uneori servicii postvânzare.	Disponibilitatea pieselor influențează direct costul și timpul reparației.
Instituții de formare și centre profesionale	Dezvoltă competențele tehnice necesare pentru reparații și mentenanță.	Necesare pentru modernizarea sectorului și pentru reducerea deficitului de specialiști.
Autorități publice și operatori REP/EPR	Pot crea stimulente, platforme, reguli, finanțări și scheme de colectare / reutilizare.	Pot transforma reparația din practică dispersată în politică publică structurată.

Sursa: elaborare proprie, pe baza metodologiei raportului și a literaturii internaționale privind sectorul reparațiilor.

Condiții de reparabilitate și indicatori de analiză

Pentru ca reparația să fie posibilă, nu este suficient să existe cerere. Produsul trebuie să poată fi deschis, diagnosticat, demontat și remontat fără distrugerea componentelor esențiale, piesele de schimb trebuie să fie disponibile la un preț rezonabil, informațiile tehnice trebuie să fie accesibile, iar reparatorii trebuie să aibă competențele și instrumentele necesare. Studiile europene privind scorurile de reparabilitate arată că reparabilitatea poate fi evaluată prin criterii precum accesul la documentație, ușurința de dezasamblare, disponibilitatea pieselor, prețul pieselor și cerințe specifice produsului.

În studiu, reparabilitatea va fi analizată atât la nivel de produs, cât și la nivel de piață. La nivel de produs, contează designul și accesul la componente. La nivel de piață, contează existența reparatorilor, distribuția lor teritorială, disponibilitatea pieselor, costul reparației, încrederea consumatorilor și cadrul normativ. Această dublă perspectivă este necesară deoarece un produs poate fi tehnic reparabil, dar practic nereparat dacă serviciul este prea scump, prea lent sau indisponibil în localitatea utilizatorului.

Tabelul 6. Indicatori conceptuali pentru evaluarea potențialului de reparație

Dimensiune	Indicatori orientativi	Utilizare în raport
Reparabilitatea produsului	Acces la componente, demontare, piese disponibile, manuale, instrumente, software.	Utilă pentru interpretarea barierelor tehnice și a politicilor de tip drept la reparație.
Capacitatea pieței	Număr de reparatori, companii active, patente, distribuție teritorială, sectoare acoperite.	Utilă pentru capitolele de mapare economică și sectorială.

Dimensiune	Indicatori orientativi	Utilizare în raport
Accesibilitatea pentru consumator	Prețul reparației, timpul de reparare, garanția intervenției, proximitatea serviciului, transparența costurilor.	Utilă pentru analiza cererii și a barierelor de comportament.
Impactul circular	Produse menținute în uz, deșeuri evitate, piese reutilizate, reducerea înlocuirii premature.	Utilă pentru evaluarea potențialului de mediu și social.
Maturitatea instituțională	Date publice, reglementări, scheme REP/EPR, achiziții publice, programe de formare, stimulente.	Utilă pentru recomandări și foaia de parcurs.

Sursa: elaborare proprie, inspirată de JRC 2019, EEA 2022, ISO 59010:2024 și experiența indicelui francez de reparabilitate.

Contextul politic și normativ relevant pentru Moldova

Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 oferă cadrul strategic principal pentru integrarea reparației în politicile naționale. Programul definește economia circulară ca un model orientat spre eliminarea deșeurilor și poluării încă din faza de proiectare și spre menținerea produselor și materialelor la cel mai înalt nivel de valoare. În acest cadru, produsele durabile, ușor de reparat, reutilizabile și reciclabile reprezintă o condiție de bază pentru tranziția circulară.

Reparația trebuie interpretată ca un instrument practic pentru realizarea acestei strategii. Dacă economia circulară este formulată la nivel strategic ca obiectiv de politică publică, reparația este unul dintre mecanismele prin care obiectivul devine observabil în economie: ateliere, servicii, locuri de muncă, piese, garanții, formare profesională, platforme de informare și produse care rămân mai mult timp în uz.

Alinierea Republicii Moldova la direcțiile europene de politică în domeniul economiei circulare face ca reparația să devină tot mai relevantă. În Uniunea Europeană, dreptul la reparație, cerințele de ecodesign, informațiile privind reparabilitatea și politicile de consum durabil sunt dezvoltate ca parte a tranziției verzi. Pentru Moldova, acest context poate orienta politicile naționale chiar înainte de transpuneri obligatorii: colectare mai bună de date, recunoașterea reparabililor, standarde minime de transparență, sprijin pentru IMM-uri și integrarea reparației în programele de economie circulară.

Legislația privind deșeurile, măsuri de prevenire și responsabilitatea extinsă a producătorului

[Legea nr. 209/2016 privind deșeurile](#) stabilește o legătură directă între prevenirea deșeurilor și prelungirea ciclului de viață al produselor. În sensul art.2.alin. (17) din prezenta lege, prevenirea include măsuri luate înainte ca un produs să devină deșeu, inclusiv prin reutilizare sau prin prelungirea ciclului de viață. De asemenea, pregătirea pentru reutilizare include operațiuni de verificare, curățare sau valorificare prin reparare, aplicate produselor sau componentelor care au devenit deșeuri și pot fi reutilizate fără altă pretratare.

Această distincție este importantă pentru politicile publice. Reparația realizată înainte ca produsul să devină deșeu este o măsură de prevenire, iar reparația aplicată produselor colectate ca deșeuri poate deveni parte a pregătirii pentru reutilizare. În ambele cazuri, reparația reduce presiunea asupra sistemului de gestionare a deșeurilor și poate diminua costurile publice asociate colectării, transportului, sortării și eliminării.

Responsabilitatea Extinsă a Producătorului ca instrument de susținere a economiei reparațiilor

Responsabilitatea Extinsă a Producătorului (REP) poate reprezenta un instrument important de conectare a politicilor de gestionare a deșeurilor cu obiectivele economiei circulare și ale economiei reparațiilor. În forma sa actuală, majoritatea schemelor REP sunt orientate predominant către finanțarea colectării, transportului, tratării și reciclării deșeurilor rezultate la sfârșitul ciclului de viață al produselor. Deși aceste activități sunt esențiale, ele intervin după ce produsul a devenit deja deșeu și contribuie limitat la prevenirea generării deșeurilor.

În contextul tranziției către economia circulară, rolul REP evoluează treptat de la gestionarea deșeurilor către stimularea performanței de mediu pe întreg ciclul de viață al produselor. În acest sens, mecanismele REP pot crea stimulente economice pentru proiectarea unor produse mai durabile, mai ușor de reparat, reutilizat și recondiționat. În unele state europene, aceste obiective sunt susținute prin mecanisme de eco-modulare a contribuțiilor financiare, prin sprijinirea activităților de pregătire pentru reutilizare sau prin integrarea criteriilor de reparabilitate și durabilitate în sistemele REP.

Datele disponibile pentru Republica Moldova sugerează un nivel încă redus de circularitate în sistemul de gestionare a deșeurilor. În prezent, performanța sistemelor REP este evaluată în principal prin indicatori legați de cantitățile colectate și valorificate. Această abordare oferă informații importante privind conformarea cu țințele legale, însă nu surprinde contribuția sistemului la obiectivele superioare ale economiei circulare.

Există cel puțin trei limitări ale modelului actual de evaluare a eficienței REP. În primul rând, indicatorii utilizați nu măsoară gradul de prevenire a generării deșeurilor și extinderea duratei de viață a produselor. În al doilea rând, aceștia nu reflectă măsura în care valoarea economică a materialelor și produselor este păstrată în economia națională prin reparație, reutilizare sau recondiționare. În al treilea rând, sistemul nu oferă suficiente stimulente economice pentru producătorii care introduc pe piață produse mai durabile, mai reparabile și mai ușor de reutilizat. Pe termen mediu, dezvoltarea cadrului REP ar putea include introducerea unor indicatori complementari privind prevenirea deșeurilor, reparabilitatea produselor, reutilizarea și pregătirea pentru reutilizare. O astfel de abordare ar contribui la apropierea Republicii Moldova de principiile economiei circulare și ar crea oportunități suplimentare pentru dezvoltarea pieței serviciilor de reparație, reducerea cantităților de deșeuri generate și utilizarea mai eficientă a resurselor.

Tabelul 7. Domenii în care reparația poate reduce deșeurile și susține economia în Republica Moldova

Flux / domeniu	Legătura cu reparația	Direcție posibilă de politică publică
Echipamente electrice și electronice	Reparația prelungește durata de viață a telefoanelor, calculatoarelor, electrocasnicelor și altor aparate electrice, reduce cantitatea de deșeuri electrice și electronice și diminuează cheltuielile gospodăriilor pentru înlocuirea prematură a produselor.	Integrarea reparației și reutilizării în sistemele de responsabilitate extinsă a producătorului; dezvoltarea unor puncte de colectare, diagnosticare și pregătire pentru reutilizare; acces mai bun la piese de schimb și informații tehnice; informarea consumatorilor despre opțiunile de reparație.
Textile și încălțăminte	Reparația, ajustarea și refacerea produselor textile și a încălțămintei prelungesc perioada de utilizare a acestora, reduc înlocuirea frecventă și contribuie la păstrarea meseriilor locale, precum croitoria și cizmăria.	Sprijin pentru atelierele locale de croitorie și încălțăminte; programe de formare profesională și perfecționare; inițiative locale de promovare a reparației și ajustării; includerea acestor servicii în campanii publice privind consumul responsabil și reducerea risipei.

Flux / domeniu	Legătura cu reparația	Direcție posibilă de politică publică
Mobilier și bunuri voluminoase	Repararea, tapițarea și recondiționarea mobilierului și a altor bunuri voluminoase reduc cantitatea de deșeuri greu de gestionat, prelungesc utilizarea produselor și pot genera economii pentru gospodării și instituții publice.	Crearea unor puncte locale sau municipale pentru colectarea, evaluarea, repararea și reutilizarea mobilierului; parteneriate cu ateliere locale și întreprinderi sociale; includerea recondiționării în practicile de achiziții publice, acolo unde este posibil și justificat economic.
Autovehicule și piese	Reparația autovehiculelor este deja un sector economic important în Republica Moldova. Utilizarea corectă a pieselor recondiționate și gestionarea adecvată a componentelor uzate pot reduce costurile pentru consumatori, cu efecte directe asupra siguranței și protecției mediului.	Stabilirea unor reguli clare pentru utilizarea și comercializarea pieselor uzate sau recondiționate; standarde minime pentru service-uri; cerințe de trasabilitate și control al calității; măsuri pentru gestionarea corectă a uleiurilor uzate și a pieselor scoase din uz.
Utilaje agricole și industriale	Mentenanța și reparația utilajelor agricole și industriale reduc costurile de exploatare, previn întreruperile de activitate și sunt deosebit de importante pentru întreprinderi și gospodării din mediul rural, unde înlocuirea rapidă a utilajelor este adesea costisitoare.	Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor tehnice în teritoriu, inclusiv în mediul rural; formarea specialiștilor; promovarea serviciilor mobile de reparație; încurajarea întreținerii preventive și a modernizării utilajelor existente prin servicii autorizate.

Sursa: elaborare proprie, pe baza Legii nr. 209/2016, CAEM-2 și priorităților sectoriale ale raportului.

Dreptul la reparație, protecția consumatorului și cerințele de reparabilitate

La nivel european, [Directiva \(UE\) 2024/1799 privind normele comune de promovare a reparării bunurilor](#) marchează o evoluție importantă: reparația nu mai este privită doar ca opțiune tehnică, ci ca parte a consumului durabil și a protecției consumatorului. Directiva urmărește să reducă eliminarea prematură a bunurilor viabile și să faciliteze accesul consumatorilor la servicii de reparare, inclusiv în afara garanției legale, pentru bunurile care fac obiectul cerințelor europene privind reparabilitatea.

Un element relevant al directivei este formularul european de informații privind repararea. Acesta poate furniza consumatorului informații standardizate despre reparator, natura reparației, preț, timpul necesar, disponibilitatea unui bun de înlocuire temporară, locul predării produsului și serviciile auxiliare precum transportul sau instalarea. Pentru Moldova, ideea unui formular standardizat este importantă chiar și ca instrument voluntar: el poate crește transparența, poate reduce neînțelegerile și poate sprijini încrederea în reparatori.

Dreptul la reparație este legat și de cerințele tehnice de reparabilitate: acces la piese de schimb, informații, instrumente, software, manuale și posibilitatea de dezasamblare. Fără aceste condiții, consumatorul poate avea teoretic opțiunea de a repara, dar piața nu poate furniza serviciul la un preț și într-un termen rezonabil. Experiența indicelui francez de reparabilitate arată că informarea consumatorilor poate influența decizia de cumpărare, dar și că scorurile trebuie să fie transparente, verificabile și suficient de diferențiate între produse.

Pentru Republica Moldova, aceste evoluții pot fi transformate în pași graduali: ghiduri pentru transparența reparației, model de deviz standardizat, informare publică privind drepturile consumatorilor, promovarea produselor reparabile în achiziții, stimularea service-urilor care oferă garanție pentru intervenții și dezvoltarea unei platforme naționale de reparatori verificați.

Instrumente de politică publică pentru stimularea reparației

Pentru ca reparația să devină o componentă vizibilă a economiei circulare, este nevoie de instrumente publice care să acționeze simultan asupra ofertei, cererii și datelor. Oferta poate fi susținută prin formare profesională, sprijin pentru IMM-uri, acces la echipamente și digitalizarea atelierelor. Cererea poate fi stimulată prin informare, garanții mai clare, vouchere de reparație sau reduceri fiscale pentru anumite servicii. Datele pot fi îmbunătățite prin colectarea sistematică a informațiilor despre companii, patente, venituri, ocupare și distribuția teritorială a reparatoarelor.

Achizițiile publice pot avea un rol strategic. Instituțiile publice utilizează echipamente IT, mobilier, autovehicule, electrocasnice, utilaje, textile și alte bunuri care pot fi întreținute, reparate sau recondiționate. Introducerea criteriilor de durabilitate, mentenanță, acces la piese și reparabilitate în achiziții poate crea cerere pentru produse și servicii circulare și poate reduce costurile pe durata de viață a bunurilor.

De asemenea, autoritățile locale pot integra reparația în serviciile de gestionare a deșeurilor municipale: puncte de colectare cu sortare pentru reutilizare, spații pentru ateliere sociale, parteneriate cu școli profesionale, târguri de reparații, campanii de informare și scheme locale pentru mobilier, textile sau echipamente mici. Aceste instrumente nu substituie piața, ci o fac mai vizibilă și mai accesibilă.

Tabelul 8. Instrumente recomandate pentru dezvoltarea sectorului reparațiilor în Republica Moldova

Instrument	Ce problemă poate rezolva	Aplicare recomandată în Republica Moldova
Platformă națională sau locală a reparatoarelor	Mulți consumatori găsesc greu ateliere de încredere, nu pot compara ușor serviciile disponibile și nu au suficiente informații despre specializare, prețuri orientative, garanții sau amplasare.	Crearea unui registru online voluntar al reparatoarelor, cu profiluri de activitate, categorii de produse reparate, localizare, date de contact, informații despre garanții și, după caz, recenzii sau calificative. Platforma poate fi pilotată în municipii mari și extinsă treptat la nivel național.
Formular sau deviz standardizat de reparație	Lipsa de transparență privind costul estimativ, durata reparației, piesele utilizate și condițiile de garanție reduce încrederea consumatorilor și creează neclarități între client și atelier.	Elaborarea unui model simplu de deviz care să includă: problema constatată, costul estimativ, termenul de execuție, piesele incluse sau neincluse, garanția oferită și eventualul cost de diagnosticare. Modelul poate fi recomandat prin ghiduri sectoriale și preluat treptat de atelierele formale.
Vouchere sau alte stimulente pentru reparații	În multe cazuri, consumatorii percep reparația ca fiind prea scumpă în raport cu cumpărarea unui produs nou, mai ales la	Lansarea unor programe-pilot limitate, orientate în prima etapă spre electrocasnice și echipamente electrice frecvent utilizate în gospodării. Sprijinul poate acoperi o parte din costul reparației, în special pentru produse cu valoare de utilizare ridicată și potențial mare de prelungire a duratei de viață.

	electrocasnice și electronice de uz curent.	
Achiziții publice orientate spre reparabilitate și durabilitate	Instituțiile publice cumpără uneori produse ieftine la achiziție, dar costisitoare în exploatare, greu de reparat sau fără piese de schimb disponibile.	Introducerea treptată a unor criterii de reparabilitate, mentenanță, disponibilitate a pieselor, durată de utilizare și cost total pe ciclul de viață în achizițiile pentru mobilier, echipamente IT, electrocasnice și alte bunuri utilizate de instituțiile publice.
Integrarea reparației în sistemele de responsabilitate a producătorului (REP/EPR)	Schemele actuale de responsabilitate extinsă a producătorului acoperă doar costurile de colectare și reciclare deșeurilor. Principiul de reducere prin reparație nu este reglementat.	Extinderea rolului sistemelor REP astfel încât acestea să poată susține și activități de diagnosticare, pregătire pentru reutilizare, reparare și informare a consumatorilor, în special pentru echipamente electrice și electronice. Acest lucru poate fi testat prin parteneriate cu centre de colectare și reparatori autorizați.
Formare profesională și certificare a competențelor	Sectorul suferă din cauza lipsei de specialiști bine pregătiți, a îmbătrânirii unor meserii și a unei calități neuniforme a serviciilor oferite.	Dezvoltarea de module de formare profesională pentru reparații moderne în domenii precum electronica, electrocasnicele, utilajele, textilele și încălțăminte. Pot fi încurajate parteneriate între școli profesionale, colegii tehnice, ateliere și companii pentru pregătire practică și certificare a competențelor.
Date statistice dedicate despre sectorul reparațiilor	Lipsa datelor coerente face dificilă estimarea dimensiunii reale a sectorului, a distribuției teritoriale, a ocupării și a veniturilor generate de activitățile de reparație.	Colectare periodică de date privind codurile CAEM relevante, patentele/activitățile independente, distribuția teritorială, ocuparea și veniturile , astfel încât sectorul să poată fi urmărit mai clar din punct de vedere economic și social. Datele pot fi consolidate din surse statistice, fiscale și administrative și utilizate pentru monitorizarea structurii pieței și a evoluției sale în timp.

Sursa: elaborare proprie, pe baza cadrului normativ național, Directivei (UE) 2024/1799 și exemplelor internaționale analizate.

Piața serviciilor de reparații din Moldova

Atelierele de reparații nu sunt doar locuri unde se salvează obiecte stricate. În Republica Moldova, piața serviciilor de reparație este reprezentată de aproape 2.000 de entități formale, circa 8.700 de salariați și o rețea de servicii locale care poate reduce costurile gospodăriilor și presiunea asupra deșeurilor, iar veniturile din vânzări ale pieței formale au depășit 4 miliarde de lei în 2024.

Notă: veniturile din vânzări și salariații se referă la agregatul BNS C33 + S95 + G4520 (inclusiv reparația auto), conform situațiilor financiare.

Figura 3. Cifre-cheie din raportul privind piața reparațiilor în Republica Moldova.

Sursa datelor: BNS, situațiile financiare 2022-2024 (date actualizate, iunie 2026); SFS pentru patente.

Important!

Piața serviciilor de reparație din Republica Moldova prezintă o tendință de creștere în ultimii ani. Numărul companiilor active a crescut cu circa 14% între 2022 și 2024, în timp ce activitățile desfășurate în baza patentei de întreprinzător continuă să joace un rol important în furnizarea serviciilor de reparație către populație.

Figura 4. Evoluția C33 + S95

Sursa: proprie pe baza BNS, Ancheta Structurală Anuală, fișierul „BNS - cifra de afaceri, salariați.xlsx”.

Pentru agregatul C33+S95, numărul unităților raportoare a crescut de la 650 în 2022 la 754 în 2023 și 758 în 2024. În același interval, cifra de afaceri cumulată a crescut de la 942,8 mil. lei la 1.293,7 mil. lei și apoi la 1.914,6 mil. lei. Ritmul cel mai puternic s-a înregistrat în 2024, sugerând o consolidare a activităților de reparare, întreținere și instalare a mașinilor și echipamentelor, precum și a activităților de reparare a calculatoarelor, bunurilor personale și a bunurilor gospodărești.

Numărul mediu anual al salariaților a evoluat de la 2.445 persoane în 2022 la 2.253 în 2023 și 2.913 în 2024. Dinamica ocupării este mai puțin liniară decât evoluția cifrei de afaceri, fapt ce poate indica sezonabilitate, fluctuații de comenzi și diferențe între reparațiile orientate spre industrie și cele orientate spre consumatorul final.

Distribuția geografică a serviciilor de reparație

Distribuția geografică a activităților de reparație pe bază de patentă indică o concentrare puternică în municipiul Chișinău, urmat de Bălți și de câteva centre regionale precum Cahul, Soroca, Hîncești, Ungheni, Călărași și Edineț. O asemenea distribuție este firească pentru servicii care depind de densitatea populației, puterea de cumpărare, disponibilitatea specialiștilor și accesul la piese sau materiale.

În același timp, prezența activităților de reparație în centrele raionale arată un potențial real de dezvoltare locală. Politicile publice ar trebui să țină cont de această structură duală: pe de o parte sunt necesare instrumente pentru firmele formale și specializate, iar pe de altă parte este nevoie de sprijin pentru ateliere mici, meșteri, servicii de proximitate și formare profesională locală.

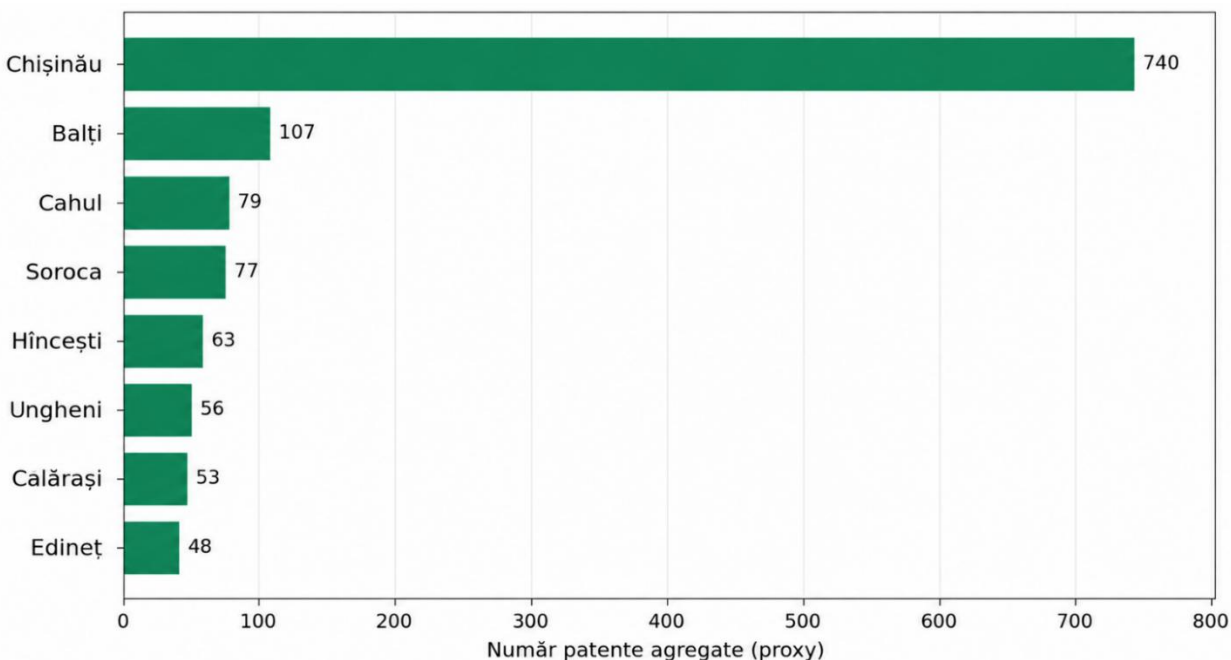

Figura 5. Top teritorii pentru activități de reparații pe bază de patentă, 2025

Sursa: elaborare proprie pe baza fișelor teritoriale disponibile ale SFS; datele sunt utilizate ca proxy pentru distribuția geografică.

Concluzia principală este că piața reparațiilor din Moldova este mai mare și mai diversă decât poate sugera o singură sursă statistică. Segmentul auto domină numeric, C33 generează cea mai mare parte a cifrei de afaceri în datele BNS disponibile, S95 arată prezența serviciilor pentru calculatoare și bunuri gospodărești, iar patentele surprind rețeaua de servicii locale care nu apare suficient în statisticile întreprinderilor.

Maparea sectorială a reparațiilor în Moldova

Trei motoare ale pieței: auto, electronice și servicii locale de reparații

Studiul realizat identifică **trei sectoare prioritare**. Primul este sectorul auto, cel mai mare segment formal. Al doilea este zona telefoanelor, calculatoarelor, electronicelor și electrocasnicelor. Al treilea grup este reprezentat de serviciile locale de reparații orientate către gospodării și comunități, precum reparația hainelor, încălțămintei, mobilierului și lucrările de întreținere a locuințelor. Aceste activități sunt deosebit de importante deoarece fac repararea accesibilă cetățenilor și contribuie la menținerea produselor în uz pentru perioade mai lungi.

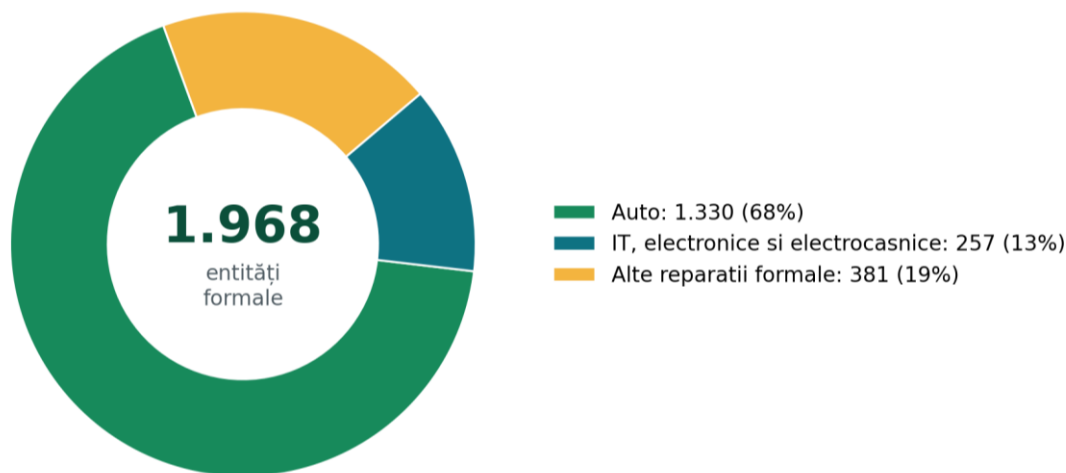

Figura 6. Structura nucleului formal al reparațiilor în 2024.

Sursa datelor: Raportul «Reparație în Moldova», mai 2026, pe baza BNS și SFS.

AUTO	IT, electronice și electrocasnice	Textile, încălțăminte, mobilă, locuințe
1.330 entități formale în 2024; aproximativ două treimi din nucleul formal, cu venituri de 2,38 mlrd. lei și 6.100 de salariați. Reparația auto prelungește durata de viață a vehiculelor și a pieselor.	257 entități formale pentru 9511+9512+9521+9522. Segment-cheie pentru reducerea deșeurilor electrice și electronice.	1.300 patente relevante în 2025. Segment local, social și important pentru meserii tradiționale.

Sectorul auto domină prin număr de entități și este relevant pentru mobilitate, costurile gospodăriilor și gestionarea pieselor, anvelopelor, bateriilor sau componentelor uzate. În același timp, vehiculele moderne aduc provocări noi: diagnoză digitală, acces la software, competențe pentru sisteme electronice și, treptat, pentru vehicule electrificate.

Segmentul IT și electrocasnice este important pentru **Agenda dreptului la reparație**. Telefoanele, calculatoarele și aparatele de uz casnic sunt bunuri folosite zilnic; dacă piesele, informațiile tehnice și reparatorii sunt disponibili, ele pot rămâne mai mult timp în uz și pot genera mai puține deșeuri electronice.

Sectorul auto

Sectorul auto este, fără echivoc, principalul pilon al pieței de reparații din Republica Moldova. În 2024, activitatea de întreținere și reparare a autovehiculelor (CAEM 4520) a însumat 1.330 de entități economice active, reprezentând aproximativ două treimi din nucleul formal al pieței. Datele privind patentele completează această imagine prin 268 activități de vulcanizare a anvelopelor în 2025, ceea ce arată existența unei rețele capilare de servicii auto de proximitate.

Importanța sectorului este explicată de parcul auto existent, de necesitatea întreținerii curente și de faptul că autovehiculele reprezintă bunuri cu valoare relativ mare, pentru care reparația este de regulă preferabilă înlocuirii imediate. Din perspectivă circulară, sectorul este relevant nu doar pentru prelungirea duratei de viață a vehiculelor, ci și pentru reutilizarea pieselor, recondiționarea unor componente și gestionarea fluxurilor de anvelope, baterii și alte piese uzate.

În același timp, sectorul auto ridică provocări legate de calitatea neuniformă a service-urilor, accesul la piese și software de diagnoză, tratarea deșeurilor rezultate din reparații și nevoia de competențe actualizate pentru vehicule electrificate și sisteme electronice tot mai complexe.

Telefoane, calculatoare, electronice și electrocasnice

Segmentul combinat al telefoanelor, calculatoarelor, electronicelor și electrocasnicelor reprezintă al doilea pol important al pieței de reparații. În 2024, codurile CAEM 9511, 9512, 9521 și 9522 cumulează 257 entități active. Dacă sunt avute în vedere și activitățile apropiate din datele privind patentele, în special reparația tehnicii de uz casnic, a aparatelor tele-audio-video și a unor aparate sau instrumente optice rezultă un ecosistem mai larg, orientat în special către mediul urban și către bunuri cu utilizare frecventă în gospodărie.

Relevanța acestui segment este în creștere din cel puțin trei motive. În primul rând, dispozitivele digitale și electrocasnicele sunt omniprezente în viața economică și socială. În al doilea rând, costul înlocuirii este adesea ridicat, ceea ce face reparația sau recondiționarea o opțiune atractivă. În al treilea rând, acest segment este direct legat de agenda europeană privind dreptul la reparație, disponibilitatea pieselor, accesul la informații tehnice și reducerea deșeurilor electrice și electronice.

Pentru Moldova, dezvoltarea acestui sector poate genera efecte economice și de mediu importante: reducerea deșeurilor electronice, apariția unor servicii specializate cu valoare adăugată mai mare, scăderea costurilor pentru gospodărie și creșterea încrederii consumatorilor în reparație ca alternativă viabilă la înlocuire. Provocările-cheie țin de disponibilitatea pieselor, standardizarea serviciilor, vizibilitatea reparatorilor și pregătirea competențelor tehnice.

Serviciile locale de reparații: textile, încălțăminte, mobilă și locuințe

Segmentul reparațiilor de proximitate este probabil cel mai subestimat în statisticile formale, dar unul dintre cele mai importante social și local. În 2025, numai patru categorii de patentă cumulează 1.300 de activități: 778 pentru cusut, tricotare și reparația îmbrăcăminte, 189 pentru confecționarea și reparația încălțăminte, 54 pentru ajustarea și reparația mobilei și 279 pentru repararea locuințelor. În statisticile BNS, încălțăminte

și mobilierul apar cu doar 23 de entități formale, ceea ce confirmă subreprezentarea acestui segment în datele clasice privind întreprinderile.

Aceste servicii au o importanță aparte deoarece sunt strâns legate de economia locală, de accesibilitatea serviciilor pentru populație și de conservarea unor competențe meșteșugărești. Reparația hainelor și încălțămintei poate contribui la reducerea consumului de produse ieftine cu durată scurtă de viață, iar reparațiile de mobilier și locuințe pot prelungi utilizarea bunurilor și a componentelor existente, reducând costurile pentru gospodării.

Din perspectivă de politică publică, acesta este segmentul în care intervențiile locale pot avea cel mai rapid efect: formare practică, ateliere sociale, promovarea meseriilor de reparator, spații de lucru accesibile și integrarea reparației în inițiativele municipale de prevenire a deșeurilor. Segmentul are nevoie și de o vizibilitate mai mare în datele oficiale și în strategiile de dezvoltare locală.

Experiența internațională

Experiența internațională arată că reparația nu se dezvoltă doar prin apel la comportamentul responsabil al consumatorilor. Sunt necesare politici coerente care combină drepturi ale consumatorilor, cerințe de reparabilitate, stimulente economice, date statistice și infrastructuri locale. Pentru Moldova, aceste exemple sunt utile nu pentru copiere mecanică, ci pentru adaptare graduală la capacitățile instituționale și la structura pieței locale.

Directiva (UE) 2024/1799 privind promovarea reparării bunurilor¹

urmărește să reducă eliminarea prematură a bunurilor viabile și să încurajeze consumatorii să își folosească bunurile mai mult timp. Logica directivei este că reparația trebuie să devină mai accesibilă, mai transparentă și mai ușor de ales în perioada post-vânzare. În paralel, cadrul de ecodesign pune accent pe proiectarea produselor pentru durabilitate, reparabilitate, disponibilitatea pieselor și accesul la informații tehnice.

Pentru Moldova, lecția principală este că dreptul la reparație nu trebuie redus la un slogan. El presupune acces real la piese și informații, servicii de proximitate, formulare standardizate de ofertare și un cadru de protecție a consumatorului care face reparația previzibilă și sigură.

În practică, statele europene folosesc combinații diferite de instrumente: indici de reparabilitate, vouchere sau bonusuri pentru reparație, stimulente fiscale, registre naționale ale reparabilor și inițiative locale de tip repair café sau ateliere comunitare. Tabelul de mai jos sintetizează câteva exemple relevante pentru înțelegerea opțiunilor de politică.

Tabelul 9. Exemple de instrumente pentru reparație utilizate în alte state

Țara / jurisdicția	Instrument principal	Cum funcționează	Relevanță pentru Moldova
Franța	Indice de reparabilitate și bonus de reparație	Consumatorii primesc informații despre reparabilitatea unor produse, iar anumite scheme reduc costul efectiv al reparației.	Util pentru transparentă, educarea pieței și stimularea cererii pentru produse mai ușor de reparat.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/ALL/?uri=CELEX:32024L1799>

Țara / jurisdicția	Instrument principal	Cum funcționează	Relevanță pentru Moldova
Austria	Voucher / bonus pentru reparație	Statul acoperă o parte din costul reparației pentru anumite echipamente, mai ales electrice și electronice.	Model relevant pentru pilotarea unor stimulente financiare simple și ușor de comunicat.
Irlanda	Registru național de reparatori și sprijin pentru ecosistem	Platforme precum RepairMyStuff.ie cresc vizibilitatea reparatorilor; EPA susține studii și dezvoltarea sectorului B2C.	Arată importanța datelor, a vizibilității și a cooperării dintre autorități, IMM-uri și rețele locale.
Suedia	Stimulente fiscale pentru anumite reparații	Reducerea poverii fiscale poate face reparația mai competitivă față de înlocuire, mai ales pentru servicii frecvente și locale.	Relevantă ca direcție de reflecție pentru sectoarele în care prețul este principalul obstacol.

Sursa: elaborare proprie pe baza Directivei (UE) 2024/1799, raportului privind indicele francez de reparabilitate, EPA Ireland, EEA și JRC.

Exemplele arată că succesul instrumentelor depinde de designul instituțional. Un voucher sau un bonus funcționează mult mai bine atunci când există o rețea clară de reparatori eligibili, reguli de calitate, mecanisme de informare și o minimă capacitate de monitorizare.

Concluzii și recomandări

Piața reparațiilor din Republica Moldova are deja o bază economică suficient de solidă pentru a justifica intervenții publice țintite. Existența a aproape 2.000 de entități formale relevante în 2024, cifra de afaceri de 1.914,6 mil. lei pentru agregatele BNS C33+S95 și cele 1.920 de activități relevante pe bază de patentă în 2025 arată că reparația nu este o activitate marginală, ci un sector economic deja prezent, dar insuficient recunoscut în politicile de dezvoltare, în statisticile tematice și în instrumentele de sprijin pentru economie circulară.

Importanța sectorului nu este doar economică. Reparația are și o funcție socială clară: oferă gospodăriilor o alternativă mai accesibilă la înlocuirea produselor, păstrează competențe tehnice și meșteșugărești și susține locuri de muncă locale, inclusiv în afara centrelor urbane mari. Pentru multe localități, mai ales în raioane, micile servicii de reparații reprezintă o infrastructură de proximitate care reduce costurile pentru cetățeni și menține activitate economică locală.

Beneficiul de mediu este la fel de important. Reparația contribuie direct la prevenirea deșeurilor, la prelungirea duratei de viață a produselor și la reducerea presiunii asupra resurselor, în special în segmentele cu volum și impact ridicat: auto, electronice, electrocasnice, textile și mobilier. Această logică este compatibilă cu abordările europene privind prevenirea generării de deșeuri, reutilizarea și pregătirea pentru reutilizare, în special pentru echipamentele electrice și electronice.

Pentru a dezvolta această piață, Moldova are nevoie de date mai bune, de vizibilitate pentru reparatori, de acces la piese și informații, de stimulente pilot, de formare profesională și de integrarea reparației în politicile de economie circulară. Cele mai promițătoare intervenții sunt cele care acționează simultan asupra ofertei, cererii și încrederii.

Recomandarea generală este ca reparația să fie tratată ca o infrastructură economică și socială, nu ca un serviciu marginal. O piață funcțională a reparațiilor poate reduce costurile pentru gospodării, poate sprijini meseriile locale, poate consolida economia circulară și poate face tranziția verde mai concretă pentru cetățeni și companii.

Principii de intervenție pentru Republica Moldova

Experiența internațională arată că dezvoltarea sectorului reparațiilor funcționează mai bine atunci când cererea și oferta sunt susținute în paralel. Pentru Republica Moldova, aceasta înseamnă că nu este suficient să se sprijine doar atelierele sau doar consumatorii. Este nevoie de un set coerent de măsuri care să facă piața mai vizibilă, serviciile mai ușor de comparat, costurile mai previzibile și actorii mai bine pregătiți.

Prima prioritate trebuie să fie vizibilitatea sectorului. Fără date actualizate, fără o imagine teritorială clară și fără instrumente de găsire a reparatorilor, sectorul rămâne greu de înțeles pentru autorități și greu de accesat pentru consumatori. În acest sens, dezvoltarea unui registru de reparatori și colectarea anuală a datelor pe coduri CAEM relevante, patente/activități independente, distribuție teritorială, ocupare și venituri sunt măsuri de bază, nu acțiuni secundare.

A doua prioritate trebuie să fie transparența pentru consumator. În practică, decizia de a repara depinde nu doar de preț, ci și de claritatea ofertei: cât costă, cât durează, ce garanție există și ce piese sunt incluse. Din acest motiv, un formular sau deviz standardizat de reparație este una dintre cele mai simple și mai eficiente măsuri de încredere, fiind în linie și cu instrumentele europene recente de informare standardizată a consumatorilor.

A treia prioritate trebuie să fie testarea unor măsuri concrete de piață, în special acolo unde costul reparației este un obstacol real. În locul unui program național amplu încă din prima etapă, este mai realistă pilotarea unor mecanisme limitate, pe teritorii și fluxuri clar definite, în special pentru electrocasnice și echipamente electrice de uz casnic. Experiența austriacă arată că stimulentele funcționează mai bine atunci când sunt simple, au plafon clar și vizează produse ușor de identificat.

A patra prioritate este integrarea reparației în politicile publice existente. Pentru Moldova, aceasta înseamnă conectarea sectorului cu politicile privind prevenirea deșeurilor, responsabilitatea extinsă a producătorului, protecția consumatorului, formarea profesională și achizițiile publice. În acest fel, reparația nu rămâne o inițiativă punctuală, ci devine o componentă stabilă a economiei circulare și a dezvoltării locale.

În locul unei abordări strict etapizate, Republica Moldova are nevoie de un pachet de măsuri care pot fi pregătite și lansate în paralel, în funcție de cost, capacitate instituțională și maturitatea pieței. Măsurile de mai jos sunt formulate astfel încât să poată fi preluate direct în discuții de politici publice, proiecte pilot sau planuri de acțiune instituționale.

Tabelul 10. Măsuri prioritare pentru dezvoltarea sectorului reparațiilor în Republica Moldova

Măsură	Problema vizată	Instituții responsabile	Unde se aplică	Cum se implementează	Rezultat urmărit
Registru național și platforme locale ale reparatorilor	Vizibilitate redusă a serviciilor și lipsă de încredere din partea consumatorilor	MDED, APL, asociații de business, camere de comerț, organizații sectoriale	Național, cu pilot în Chișinău, Bălți și 1–2 raioane	Se creează un registru online voluntar cu profiluri de reparatori, categorii de servicii, localizare, date de contact, garanții și specializare; APL pot sprijini versiuni locale sau liste teritoriale	Consumatorii identifică mai ușor reparatori credibili; sectorul devine mai vizibil și mai ușor de mapat
Deviz standardizat de reparație	Lipsă de transparență privind costul, durata, piesele și garanția	ISSPNPC / autoritatea de protecție a consumatorilor, MDED, mediul de afaceri, asociații profesionale	În atelierele formale, service-uri și operatorii incluși în platformă	Se elaborează un model simplu și unic care include: diagnostic, cost estimativ, termen de execuție, piese incluse sau neincluse, condiții de garanție și cost de constatare; utilizarea este recomandată voluntar în prima etapă	Creșterea transparenței și comparabilității ofertelor; mai puține neînțelegeri între client și atelier
Program pilot de stimulare a reparațiilor pentru gospodării	Reparația este percepută ca prea scumpă față de înlocuire	Ministerul Mediului, APL, donatori, operatori REP/EPR, parteneri de dezvoltare	2–3 municipii sau raioane, pe fluxuri clar definite	Se lansează un pilot limitat pentru electrocasnice și echipamente electrice uzuale; sprijinul acoperă o parte din costul reparației, în baza unor plafoane și condiții simple de eligibilitate	Testarea efectului asupra cererii, a gradului de utilizare și a costului public per produs reparat
Integrarea reparației și pregătirii	Schemele existente sunt orientate în	Ministerul Mediului, producători,	Inițial pe fluxul DEEE, cu posibilă	O parte din mecanismele REP se orientează spre diagnosticare, pregătire	Reparația devine parte a politicilor de prevenire a

Măsură	Problema vizată	Instituții responsabile	Unde se aplică	Cum se implementează	Rezultat urmărit
pentru reutilizare în REP/EPR	principal spre colectare și reciclare	importatori, operatori REP/EPR, centre de colectare	extindere ulterioară	pentru reutilizare, parteneriate cu reparatori și informarea consumatorilor; se testează proceduri de cooperare între colectare și reparație	deșeurilor, nu doar o activitate de piață separată
Criterii de reparabilitate în achizițiile publice	Instituțiile publice cumpără uneori produse ieftine la achiziție, dar costisitoare în exploatare și greu de reparat	AAP, Ministerul Finanțelor, autorități contractante, instituții bugetare	În achizițiile pentru mobilier, IT, electrocasnice și alte bunuri uzuale	Se introduc clauze-model privind service-ul, disponibilitatea pieselor, mentenanța și costul total pe ciclul de viață în documentațiile-tip și ghidurile pentru achiziții	Achiziții mai durabile și costuri mai mici de utilizare și întreținere în sectorul public
Program de formare profesională pentru reparații moderne	Deficit de competențe și calitate neuniformă a serviciilor	MEC, școli profesionale, colegii tehnice, angajatori, asociații profesionale	Centre VET regionale, orașe mari și poli tehnici	Se dezvoltă module scurte și practice pentru electronică, electrocasnice, textile, auto și utilaje; se folosesc parteneriate cu ateliere și companii pentru practică și evaluare de competențe	Apar competențe actualizate și crește capacitatea locală de a furniza servicii de calitate
Sistem anual de date despre sectorul reparațiilor	Lipsa unei imagini coerente despre dimensiunea reală a pieței	BNS, SFS, MDDE, APL, parteneri de analiză	Național	Se instituie colectare periodică de date privind codurile CAEM relevante, patentele/activitățile independente, distribuția teritorială, ocuparea și	Statul și actorii locali pot urmări evoluția sectorului și pot ajusta măsurile pe baze reale

Măsură	Problema vizată	Instituții responsabile	Unde se aplică	Cum se implementează	Rezultat urmărit
				veniturile, cu consolidare din surse statistice, fiscale și administrative	

Sursa: Elaborat de E-Circular, pe baza analizei sectorului, a cadrului instituțional din Republica Moldova și a exemplelor europene privind reparația, transparența pentru consumatori, stimulentele și prevenirea deșeurilor.

Surse

1. [**Legea privind deșeurile nr. 209/2016**](#)— sursa legală de bază pentru ierarhia deșeurilor, prevenire, reutilizare și „pregătirea pentru reutilizare”, inclusiv repararea.
2. [**Biroul National de Statistică al Republicii Moldova – Clasificări și nomenclatoare \(CAEM-2\)**](#)— sursa-cheie pentru delimitarea codurilor CAEM folosite în maparea sectorului reparațiilor.
3. [**Serviciul Fiscal de Stat**](#)— sursa instituțională de referință pentru date administrative privind patentele de întreprinzător / activitățile independente invocate în analiză.
4. [**Directiva \(UE\) 2024/1799 a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune de promovare a reparării bunurilor**](#)— sursa principală pentru partea despre „dreptul la reparație” și tendințele de aliniere la politicile UE.
5. [**ISO 59010:2024 – Circular economy – Guidance on the transition of business models and value networks**](#)— relevantă pentru cadrul conceptual și pentru raportarea reparației la logica economiei circulare.
6. [**UNEP – Circularity**](#)— bună pentru fundamentarea generală a conceptului de circularitate și a buclelor de retenție a valorii.
7. [**UNEP Circularity Platform – Repair**](#)— sursă foarte potrivită pentru definirea reparației ca mecanism de extindere a duratei de viață a produselor.
8. [**European Commission – Repair bonus: promotion of the repairing of electrical and electronic equipment**](#) sursă bună pentru exemplul Austriei privind stimulentele financiare pentru reparații.
9. [**Kirchherr, Reike & Hekkert \(2017\), “Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions”**](#) — utilă pentru partea teoretică și pentru definirea economiei circulare în literatura de specialitate.
10. [**Potting et al. \(2017\), “Circular Economy: Measuring innovation in the product chain”**](#) — foarte relevantă pentru logica strategiilor „R” și pentru poziționarea reparației în ierarhia circularității.